

Andrei Pleșu

Reîntîlnirea cu Dan Hăulică

„Dilema Veche”, nr. 549, 21 august 2014

Dan Hăulică mi-a fost profesor. M-a publicat generos în extraordinara revistă *Secolul 20* (cu totul implauzibilă în contextul în care apărea). M-a îndatorat cu prietenia lui și m-a însoțit, discret, dar solidar, în toate tribulațiile biografiei mele postdecembriste. Cu toate astea, nu mă pot socoti printre cei care i-au fost mereu și necondiționat aproape. Nici scrisul, nici oralitatea lui nu se potriveau structurii mele.

„Fecioara” intra greu în armonie cu „Vărsătorul”. Marcat mai curînd de Ion Frunzetti și, indirect, de stilistica lui Tudor Vianu, pariam pe clasicitate, în vreme ce Dan Hăulică dansa spectaculos pe o claviatură barocă. Cultiva analogia imprevizibilă, emotivitatea romantică, epitetul fluvial. Totul scâldat într-o densă atmosferă de cultură, nutrită de lecturi infinite, de un dialog rafinat cu artele plastice, și de un infailibil bun gust. Pînă în ultima clipă l-am îndrăgit și l-am admirat pentru ceea ce mi se părea *o nobilă inadecvare*. Reușise, parcă, să răstoarne raportul dintre registrul culturii și cel al vieții. Viața era, pentru el, simplă materie primă pentru o construcție a spiritului. Cu alte cuvinte, nu putea asuma nici o experiență existențială, dacă nu era prompt și integral convertibilă în experiență estetică și intelectuală. Am fost înmărmurit cînd l-am văzut ținînd un impecabil discurs la căpătîiul Cristinei, soția pe care o adorase și care se stinsese brusc, în timp ce îl îngrijea într-un salon de spital. Îl sunam uneori, mai rar decît s-ar fi convenit și decît aș fi vrut, și, deși grav bolnav, „prizonier” de luni bune al medicilor de la Elias, nu-mi vorbea niciodată despre suferințele lui. Tocmai scria un text, tocmai pregătea un eveniment, tocmai avea o idee. Nici vîrsta, nici sănătatea nu-l împiedicau să-și continue activitatea de critic de artă „angajat”: vorbea la vernisaje, organiza ample expoziții tematice, se ocupa de ambianța artistică a țării, pendulînd neobosit și bine dispus între Paris și București. Asta într-un moment în care „moravurile” culturale erau cu totul altele, în care nimeni nu mai lua asupra-și grădînrîitul unei bresle cu un statut din ce în ce mai precar, cum este, astăzi, breasla artiștilor. Mă întrebam, mereu, de unde are atîta energie, atîta disponibilitate, atîta „chef”. Un atașant anacronism părea să fie „marca” destinului lui: era, într-un ev al Internetului, al corporațiilor, al pieței, un mesager straniu al cărții și al muzeului. O pasăre rară, o apariție exotică, un supraviețuitor.

Iată însă că acum, *tocmai* acum, *abia* acum, lecția lui Dan Hăulică mi se impune ca esențială. *Abia* acum, în ceasul despărțirii, sînt pregătit să-l *reîntîlnesc*. Gesticulația lui intelectuală, cea care, uneori, mă făcea să zîmbesc (nu fără o constantă tandrețe) îmi apare, *tocmai* acum, în exemplara ei *actualitate*. Nu vom supraviețui culturalmente fără să luăm aminte la modelul lui, la afecțiunea lui febrilă, dezinteresată, pentru tărîmul valorilor, la pasiunea lui slujitoare, la intensitatea cu care se investea în orice întreprindere spirituală în care credea cu adevărat. Era un „ministru” al frumuseții, adică un suveran ad-ministrator al ei. A-l lua pe Dan Hăulică drept model înseamnă a nu pierde timp și energie cu futilități „la zi”, a prefera spiritului critic entuziasmul, a face ceea ce faci cu deplină adeziune interioară. Altfel spus: cu plăcere.

Reîntîlnirea – pe acest front – cu profesorul meu îmi dovedește că l-am judecat pripit. Atent doar la fapta lui scriitoricească, am scăpat din vedere rigoarea, tenacitatea, îndrăznelile și tactul lui. Am uitat, de pildă, reacția lui viguroasă, deloc estetizantă, sau prudent contextuală, cînd a semnat o scrisoare de protest în favoarea lui Mircea Dinescu la sfîrșitul lui 1988. N-a

negociat, n-a stat pe gânduri. „Realitățile sînt promiscue“ – îmi spunea, uneori. „Nu trebuie nici să te pliezi, nici să le ceri ce nu-ți pot da.“ N-am știut să înțeleg la timp *realismul* acestei observații. Am împărțit, împreună cu Dinescu și Caramitru, un semnificativ eșec la primele alegeri libere de după 1989. Dan Hăulică insistase să candidăm, în patru, pentru Parlament. Era gata să se implice nemijlocit într-un curajos efort de reconstrucție. Oricum, a fost un strălucit reprezentant al României la UNESCO și la Asociația Internațională a Criticilor de Artă. A lucrat, pînă în ultimul moment, cu hărnicie și cu grație. Și n-a avut, din partea noastră, ceea ce bine-merita.

De cînd am aflat de moartea lui Dan Hăulică, îmi sună mereu în minte versurile împăratului Hadrianus, pe care, adesea, îi plăcea să le evoce: *Animula, vagula, blandula / Hospes comesque corporis / Quae nunc abibis...* (Mic suflet al meu, blînd și rătăcitor, oaspete și însoțitor al trupului, care pleci acum...) Cu siguranță, domnul Hăulică tocmai regăsește farmecul melancolic al citatului și întrevede orizontul noii sale călătorii.

Mai mult nu mă pricep să spun. Autorul ideal al acestui articol ar fi fost el însuși...